

14 Ιουλίου: Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης και το Νέον Μαρτυρολόγιον.

Γράφει ο Κωνσταντίνος Χολέβας – Πολιτικός Επιστήμων.

212 χρόνια συμπληρώνονται έφέτος από τήν όσιακή κοίμηση τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Αγιορείτου. Γεννήθηκε τό 1749 στή Νάξο (τό κοσμικό ὄνομά του ἦταν Νικόλαος Καλλιβρούτσης) καί έκοιμήθη στίς 14 Ἰουλίου 1809 στό κελλί τῶν Σκουρταίων κοντά στίς Καρυές τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Σπούδασε στήν περίφημη Εὐαγγελική Σχολή τῆς Σμύρνης καί ἔμαθε ἄριστα ὅλες τίς μορφές τῆς Ἑλληνικής γλώσσας, ὅπως ἐπίσης τή Θεολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τίς Φυσικές Ἐπιστήμες, τά Λατινικά καί τά Γαλλικά. Εἶχε θαυμαστή μνήμη καί σέ πολλά συγγράμματά του, ὅπως τό Συμβουλευτικόν Ἐγχειρίδιον, παραθέτει φράσεις ἀπό Ἀρχαίους συγγραφεῖς καί ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, χωρίς νά χρησιμοποιεῖ βοηθήματα ἀλλά ἀξιοποιῶντας τή μνήμη του. Θεωρεῖται ἐκ τῶν κορυφαίων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας. Ἡ μνήμη του τιμᾶται στίς 14 Ἰουλίου.

Πέραν τῶν πολλῶν πνευματικῶν καί ψυχωφελῶν συγγραμμάτων του ὁ Ἁγιος Νικόδημος προσέφερε σημαντική ὑπηρεσία στήν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί στή διαφύλαξη τῆς ἐθνικῆς ταυτότητος καί αὐτογνωσίας. Μία πτυχή τῆς ἐθνικῆς προσφορᾶς του εἶναι καί ἡ χρήση ὅλων τῶν μορφῶν τῆς

διαχρονικής γλώσσας μας. Ο Άγιος έγραφε και τα Έλληνικά του Όμηρου και τα Έλληνικά των Πατέρων της Έκκλησίας, αλλά και τη δημόδη της εποχής του. Απέδειξε με την εύρυμάθειά του ότι ο Έλληνισμός συνεχίζει την αδιάκοπη πορεία του μέσα στους αιώνες με κύρια απόδειξη την ένιαία Έλληνική γλώσσα. “Η Έλληνική είναι ή ίδια γλώσσα επί αιώνες. Αλλάζει ή γραμματική, αλλάζουν κάποιες καταλήξεις, αλλά οι περισσότερες λέξεις και οι ρίζες των λέξεων παραμένουν ίδιες. Ο Άγιος αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα του γεγονότος ότι ή καλή γνώση της Αρχαίας και της Εκκλησιαστικής Έλληνικής βοηθεϊ στην όρθή χρήση και της καθομιλουμένης.

Ο Νάξιος λόγιος και μοναχός απέδωσε στό Όμηρικό Ηρωικό Έξάμετρο την εύαγγελική περικοπή που άναγιγνώσκεται στον Έσπερινό της Αγάπης, την ήμέρα του Πάσχα. Χρησιμοποίησε δηλαδή κατά τρόπο έντυπωσιακό τον γλωσσικό τύπο των Όμηρικων έπων για να μεταγλωττίσει την περικοπή. Διερωτώμαι ειλικρινώς: Πώς κατόρθωσαν τα φτωχά Έλληνόπουλα επί Τουρκοκρατίας, με ένα τριμμένο ράσο και ένα κερι για να φωτίζονται, χωρίς άνέσεις και Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές, και μάθαιναν άριστα όλες τις γλωσσικές μορφές της έλληνικής από τον Όμηρο μέχρι την εποχή τους, ενώ σήμερα πτυχιούχοι Πανεπιστημίου δυσκολεύονται να βάλουν μία δασεία ή μία περισπωμένη;

Τά συγγράμματα του Αγίου είχαν Πανελλήνια διάδοση και απήχηση. Η έμμονή στην Όρθοδοξία βοηθοΰσε τον Χριστιανό να μην χάσει τη μοναδική όδό για τη σωτηρία της ψυχής του, αλλά έπιπροσθέτως βοηθοΰσε τον Έλληνισμό να μην χάνει τα παιδιά του. Επί Τουρκοκρατίας όποιος χανόταν για την Όρθοδοξία χανόταν και για τον Έλληνισμό. Όποιος έξιλαμιζόταν είτε βιαίως είτε έκουσίως έλεγαν ότι «τούρκεψε». Έχασε, δηλαδή, και τη θρησκευτική και την έθνική του ταυτότητα. Οι έξιλαμισμένοι μετετρέποντο σε φανατικούς γενιτσάρους και άρνητές των πατρώνων παραδόσεων και έχρησιμοποιοΰντο ως οι σκληρότεροι διώκτες των Όρθοδόξων. Πολλά δεινά υπέστη τό Γένος μας από τό μένος των νεοφωτίστων που έξιλαμίζοντο και ήθελαν να άποδείξουν την άφοσίωσή τους στη νέα θρησκεία και στην Όθωμανική έξουσία.

Τό ἔργο τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, ὅπως καί τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ, τοῦ Ἁγίου Μακαρίου Κορίνθου καί ἄλλων κληρικῶν τοῦ 18ου αἰῶνος, ἀφ' ἑνός μὲν βοήθησε τήν Ἐκκλησία νά μὴν ἀπολέσει καί ἄλλα παιδιά της, ἀφ' ἑτέρου δέ βοήθησε τόν ὑπόδουλο Ἑλληνισμό νά περιορίσει τίς ἐθνικές ἀπώλειες, νά μὴν βλέπει τά παιδιά του νά ἐξισλαμίζονται.

Ἡ κορυφαία ἐθνική προσφορά τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου πιστεύω ὅτι εἶναι ἡ συγγραφή τοῦ Νέου Μαρτυρολογίου. Πρόκειται γιά ἕνα βιβλίο, τό ὁποῖο περιλαμβάνει τό συναξάρι (βίο καί μαρτύριο) 87 ἀγωνιστικῶν μορφῶν πού προτίμησαν νά θυσιασθοῦν παρά νά ἀλλαξοπιστήσουν. Αὐτοί εἶναι οἱ Νεομάρτυρες, οἱ πρῶτοι ἀντιστασιακοί τῆς δουλείας. Παράλληλα μέ τό Κρυφόν Σχολεῖο καί τούς κλεφταρματολούς, οἱ ταπεινοί αὐτοί ἀγωνιστές τῆς Πίστεως καί τοῦ Γένους, μέ τήν προσευχή τους καί τήν Ὁμολογία τους «εἶμαι Χριστιανός, δέν τουρκεύω» ἄνοιξαν τόν δρόμο γιά τή λευτεριά, στερῶσαν τήν ἑλληνορθόδοξη συνείδηση, ἔδωσαν μαρτυρία Χριστοῦ καί Ἑλλάδος, τόνωσαν τό φρόνημα τῶν ἀδελφῶν τους, μείωσαν καί περιορίσαν τούς ἐξισλαμισμούς. Μέ τό βιβλίο του αὐτό, τό ὁποῖο φέρει ἡμερομηνία 1794, ἀλλά ἐτυπώθη στήν Βενετία τό 1799, ὁ Ἅγιος Νικόδημος τολμᾶ κάτω ἀπό τή μύτη τοῦ κατακτητῆ νά δώσει μήνυμα ἀντιστάσεως, νά καλλιεργήσει ἐλπίδα Ἀναστάσεως ψυχικῆς καί ἐθνικῆς, νά προτείνει καί σέ ἄλλους νά μιμηθοῦν τούς Νεομάρτυρες. Στό προοίμιό του γράφει τά ἐξῆς λόγια πού θά μπορούσαν νά τοῦ στοιχίσουν βάσανα καί φυλακίσεις δεδομένου ὅτι τό σύγγραμμα διαδόθηκε καί διαβάσθηκε εὐρέως στόν χῶρο τοῦ τουρκοκρατουμένου Ἑλληνισμοῦ: «Κατ' ἀλήθειαν τοῦτο εἶναι θαῦμα παρόμοιον ὡσάν νά βλέπη τινάς (=κάποιος) μέσα εἰς τήν καρδίαν τοῦ χειμῶνος ἔαρινά ἄνθη καί τριαντάφυλλα..... Ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας νά βλέπη ἐλευθερίαν»!

Ὁ πλήρης τίτλος τοῦ ἔργου εἶναι: «Νέον Μαρτυρολόγιον, ἧτοι Μαρτύρια τῶν νεοφανῶν μαρτύρων τῶν μετά τήν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατά διαφόρους καιρούς καί τόπους μαρτυρησάντων. Συνταχθέντα ἐκ διαφόρων συγγραφέων καί μετ' ἐπιμελείας ὅτι πλείστως διορθωθέντα, ἐν οἷς καί ἱκαναί ἀκολουθίαι προσετέθησαν». Ἀπό τόν τίτλο διαπιστώνουμε τρία στοιχεῖα: Πρῶτον, ὅτι ὁ Ἅγιος Νικόδημος δίνει γιά πρώτη φορά τόν ὀρισμό τοῦ ὄρου «Νεομάρτυρες», λέγοντας ὅτι πρόκειται γιά μάρτυρες τῆς Πίστεως

πού θανατώθηκαν μετά τήν Άλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1453, ὑπονοῶντας ὅτι οἱ δικαστές καί οἱ δήμιοι ἦσαν Ὀθωμανοί Τοῦρκοι. Δεύτερον, ὅτι πῆρε κάποιους βίους Νεομαρτύρων καί ἀπό παλαιότερα Μαρτυρολόγια (π.χ. τοῦ Ἰωνᾶ τοῦ Καυσοκαλυβίτου). Πάντως προσέθεσε πολλές δικές του συγγραφές, μέ χαρακτηριστικό παράδειγμα τόν Βίο καί τό Μαρτύριο τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ (+1779). Τρίτον, ὅτι στό τέλος προσθέτει ὀρισμένες Ἀκολουθίες, τίς ὁποῖες συνέταξε ὁ ἴδιος. Πρόκειται γιά τήν Ἀκολουθία τοῦ Νεομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Βυζαντίου τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ ἀθλήσαντος καί γιά τήν Ἀκολουθία ὄλων τῶν Νεομαρτύρων. Στήν Ἀκολουθία αὐτή ὁ Ἅγιος τολμᾷ καί προσθέτει τήν εὐχή νά ἐκδιώξει ὁ Θεός τούς ἀλλοθρήσκους κατακτητές ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη!

Ὁ γνήσιος καί μαχητικός πατριωτισμός τοῦ Ναξίου μοναχοῦ καί συγγραφέως ἐκφράσθηκε μέ τρόπο Ὁρθόδοξο Χριστιανικό καί πνευματικό, ἀλλά πάντως σαφέστατο καί λίαν ὠφέλιμο γιά τό Γένος. Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης ἀγωνίσθηκε γιά νά διαφυλάξει τήν Πίστη, τή γλῶσσα καί τήν ἐλπίδα γιά ἀπελευθέρωση. Ἐκζητοῦμε τή μεσιτεία Του πρός Κύριον τόν Θεόν γιά τή σωτηρία τῆς ψυχῆς μας καί γιά τή διατήρηση τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας καί ἰδιοπροσωπίας.

Πηγή : <http://www.antibaro.gr/>